

להכין נאום-תשובה ממצה ומוסמך. אם אתר היה דוחה את תגובתו. אולם לבון חש כי זהו הרגע: אסור לו להשאיר לבן-גוריון את המילה האחרונה.

לבון, פולמוסאי מזהיר, סמך על עצמו, שיוכל לתת תשובה מוחצת גם בלי הכנה. מיד כשסיים ביג' את דבריו, הרים את ידו. לאלמוגי לא נותר אלא לתת לו את רשות הדיבור.

היה זה נאום מזהיר. כאשר נדפס למחרת היום בעתונים, מתוך הדו"ח הסטנוגרפי, נראה כמלאכת-מחשבת של בניין ותיכנון. היתה בו המזימה הנכונה של להט ושל הגיון, של תוקפנות והתאפקות. צעד אחרי צעד לחץ ביג' אל הקיר. כאשר דיבר לבון על הקצין ששינה את עדותו תחת לחץ מס-תורי, ניכרו בקהל סימנים של הודעות כנה. כאשר דיבר על דויד בן-גוריון, בלעג צונן, הסתמנה האהדה בפני המאזינים.

לבון הביא לכמה גילויים. בין השאר: ● ההודעה כי בן-גוריון מוכן היה להי-עף את הקצין הבכיר, בתנאי שלבון לא ידרוש טיהור. (למחרת היום הכחיש זאת בן-גוריון בשצף-קצף)

● שהקצין שהביא לו את החוכחות על הזיופים (ושנשלח אליו על-ידי פנחס ספיר) טען לאחר מכן כאילו לבון הודה בפניו ב היסח הדעת ונתן את ההוראה לעסק הביש. "איך זה קורה, שראש הממשלה ושר הבט-חון, שאדם הגון יטוב ושלח נאמן של ה- הגנה וצה"ל, שהשתתף בהרבה דברים מסר-כנים — מוסר עדות-כזב מטופשת כוזב? האם מרצונו הוא עשה זאת? מתוך ספורט?" אחרי שינוי עדותה של המזכירה שביצעה את הזיופים, הטיל גילוי זה אור נוסף על חוסר-הערך במינוי ועדה משפטית שתדון על-פי עדויות מסוג זה, של אנשים הכפופים ללחץ אדיר.

● שמיטמכים אשר נגעו בפרשת, נעלמו ממשרד-הבטחון. היתה זאת הודעה סומבית ראשונה על-עובדה, שהיתה ידועה זה מכבר ליודעידבר. "ניקו מחלקה מסוימת מהור" אות מיבצעיות." עובדה זו, כמו כל שאר העובדות על הזיופים ועדויות-השקר, היו ידועות כבר בשנת 1955 — אך בן-גוריון לא חקר אותן מעולם.

אייאפשר היה להתנגד ללבון כאשר הכריז: "אני מניח שאיש לא יגיד שקניתי את רוב חברי הממשלה, חברי מפא"י, מפ"ס ואחרות העבודה, את שר-המשפטים ואת היועץ המשפטי. הם החליטו. הם שוכנעו מטיעוני והם הלכו בדרך שלכו... אני מצטער שראש הממשלה העמיד זאת כענין אישי שלו: הוא מול כל העובדות. אני מצטער על כך שהוא חפץ עצמו לצד, לצד הלוחם בכל האמצעים, ובכל הדרכים, ונגד כל המימצאים."

מניה בחשאי

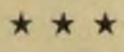
שיצא ביג' משיבת המרכז, היה ברור לו כי הפסיד את המערכה. העתודה האחרונה כזו, והוא לא השיגה נצחון מכריע ומיידי. ביג' יכול היה להתפטר בו במקום — אך הוא לא רצה להתפטר. הוא ביקש דרך לצאת מן המבוי הסתום בו הכניס את עצמו. ואז בא לו רעיון: להניע בחשאי את הנשיא לפנות אליו ואל הממשלה להשאיר. כניעה לרצון הנשיא היתה יותר מכובדת מכניעה לחבריו. כך אורגנה פניית הנשיא, וישיבת הפיוס שערך הנשיא לביג' ולחבריו ועדת-השבעה לולא יצאה היוזמה לכך ממשרדו של בן-גוריון, לא היה הנשיא מעז להתערב בפרשה. אולם חברי הממשלה, אותם האשים בן-גוריון כמטומטמים, כמעוותי-דין וכשואפים לחילול בטחון המדינה, לא היו מוכנים להקל על בן-גוריון את השיבה. עתה העמידו הם תנאים: התכשיות טומבית מצד בן-גוריון לנאומו במרכז מפא"י ויתור על ועדת-החקירה משפטית, השלמה סופית עם מסקנות ועדת-השבעה כסוף פסוק בפרשה במישור הממשלתי. בן-גוריון היה מוכן להסכים גם לזה. המתחילים כבר אצו רצו בדרכם כדי להשיג נוסח-פשרה, שלא יבזה את בן-גוריון יותר מדי. בינתיים התכנסו מרכזי מפלגות הקואליציה, חזרו במלים מוחצות על דרישתם לכניעתו של ביג'. אחרת, איימו, יתפטרו כולם כאחד. ביג' התפתל. בפניו היו רק שתי דרכים:

● להתפטר מיד, יחד עם נעריה-החצר שלו מתוך תקווה קלושה שיורשיו לא יוכלו להתגבר על התוהו-ובוהו ויקראוהו חזרה לפי התנאים שלו.

● להיכנע בפרהסיא, לעיני כל העם והמפלגה, להידבק לכסאו. היתה זאת גלולה מרה. אולם כמה מיועציו יעצו לו לבלעה, מתוך חשבון כי יוכל להודש את המערכה ביתר שאת בחודש הבא, אחרי שתסיים ועדת-מפא"י את בירור "התנהגותו של לבון" ו"יתר התופעות". אז, קיווה בן-גוריון, אולי יהיה המצב נוח יותר, והוא יוכל לעשות ביריביו שפטים שימשמו לקח בהיסטוריה. אפילו תקוה זו נראתה, השבוע, רחוקה מאד מהתגשמות.

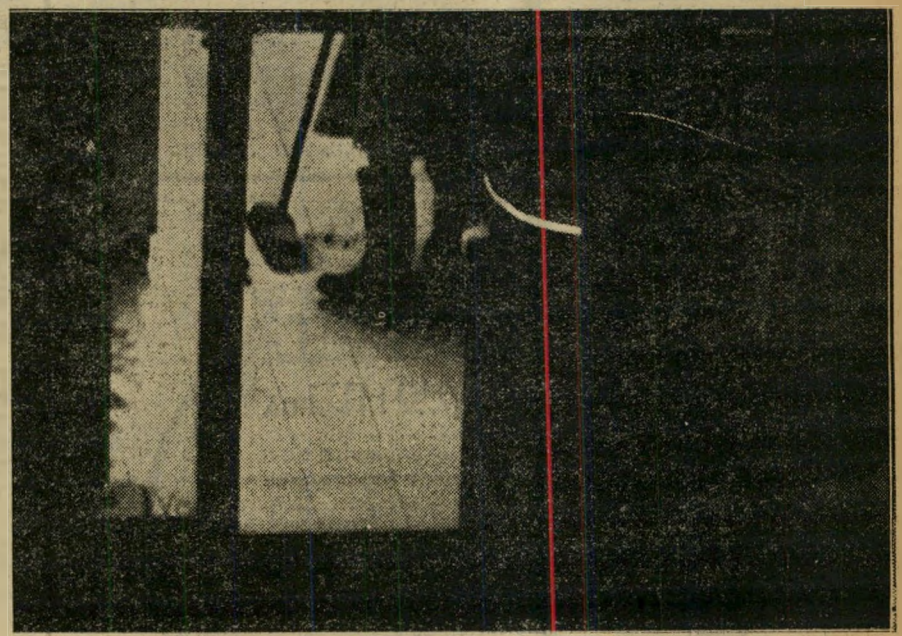
הופיע הנאום ברחובות, בהוצאה מיוחדת של הצהרונים. לא היה זה נאום שייכנס להיסטוריה כאחת היצירות הריטוריות ששינו את פני העולם. מבחינה אמנותית, היה זה נאום חלש, ללא מיבנה, ללא חוס-שני הגיוני, ללא שיא וסיום. בן-גוריון, שמעולם לא היה נואם מצטיין, לא עלה הפעם על עצמו, מבחינה פוליטית היה זה נאום קטסטרופלי. תחת להבקיע בקעים בחזית יריביו, לסכסך ביניהם, למשוך חלק מהם אליו ולבודד את לבון, הרשג ההיפך. הוא דחף לזרועות לבון את אחרוני המהססים, העליב במידה שזה את לבון, את כל שר-הממשלה (זולת נעריה-החצר), את מפלגות הקואליציה, את העיתונות, את אנשי-הרוח ואת דעת-הקהל. מסתבר שכולם כולם מטומטמים, מרושעים ובלתי-הגונים, זולת דויד בן-גוריון לבדו ועבדיו הנרצעים. אם אי-פעם יהיה דרוש לפרופסור לחורת הפוליטיקה המעשית דוגמה לנאום שאסור למדינאי לנאמו, יטול לידיו נאום זה.

גם מבחינת החידוש שבו היה זה נאום בלתי-נסציוני. ראש-הממשלה לא אמר בו שום דבר חדש. הוא רק חזר, והפעם בשמו ועל אחריותו, את עשרות ההשמצות הבודדות שאופרחו, בחודשים האחרונים, על-ידי השרות המסועף של "יוניטד פרס". כך הוכח כי הדברים שהוכתבו על-ידי שמעון פרס לכתב-לביו, לא הומצאו על-ידו, אלא על-ידי ראש הממשלה עצמו.

החלטה גורלית

צרפתים אומרים: האדם הנעדר נשאר בלתי-צודק. אילו סיים בן-גוריון את נאומו ורשות-הדבור היתה נמסרת למתוכחים, יתכן כי ביג' היה בכל זאת נוחל את נצחונו, פשוט בלחץ בטחון העצמי ונוכחותו המטילה אימה. הדבר לא ניתן לו. כי בינתיים החליט פנחס לבון החלטה גורלית — אולי ההחלטה החשובה ביותר של חייו. הוא הופיע באולם. החשבה קודם לכן סיים את קריאת דברי בן-גוריון בצהרון. לא היתה לו כל אפשרות

מבעד לחלונות

בנין מרכז מפא"י, בזמן הישיבה שנשתיימה בתיקו ההיסטורי, אותה צילם צלם העולם הזה ממרחק ניכר. מתוך התמונה הכללית הגדיל הצלם שני חלונות. בחלון העליון, משמאל, נראים ראשיהם של חברי המזכירות, בחלון התחתון נראים גוליה של עובדי-הנקיון. עת הטיהור הגיעה.